

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Анотація. Розглянуто потенційні можливості розвитку туризму підприємствами та організаціями споживчої кооперації України. Виокремлено наслідки розвитку туризму як для сільського населення, так і для системи споживчої кооперації, визначено умови розвитку туризму.

Ключові слова: туризм, туристична діяльність, соціально-економічний розвиток, види туризму, міжнародні кооперативні зв'язки

Tyahunova N.

TOURISM ACTIVITIES DEVELOPMENT AS A PERSPECTIVE DIRECTION OF THE ECONOMIC AND SOCIAL GROWTH OF CONSUMER COOPERATION

Summary. The article is devoted to the investigation of the potential development of tourism enterprises and the organizations of consumer cooperation of Ukraine. The consequences of the tourism development for the countrymen in particular and for the system of consumer cooperation in general are accented and analysed in detail.

Keywords: tourism, tourism development, economic and social growth, types of tourism, international cooperative links

1. Вступ

Розвиток ринкової економіки в Україні спричинив низку соціально-економічних проблем, у процесі реформування економіки особливо негативно впливу зазнало сільське населення країни. Значно зменшилася кількість підприємств у сільській місцевості, а відповідно – рівень зайнятості, рівень доходів населення та рівень добробуту.

В останні роки досить стрімко та динамічно в світі та Україні розвивається галузь туризму. Міжнародний туризм у сучасних умовах є найбільш динамічною сферою зовнішньоекономічної діяльності. В туристичному бізнесі створюється 6% обсягу світового валового продукту; міжнародний туризм акумулює 7% обсягу сукупних капітальних вкладень, 5% всіх податкових платежів надходять з туристичної галузі. Туризм посідає третє місце в обсязі отриманих доходів від експорту після доходів від експорту нафти і нафтопродуктів та експорту автомобілів [1]. Туризм займає перше місце в світовому експорті товарів та послуг. Його обсяги складають 532 млрд дол США. Кількість міжнародних туристичних поїздок до 2020 року, згідно з прогнозами, може зрости вдвічі і скласти за вартістю 1,6 млрд дол.

Для системи споживчої кооперації України туризм може стати одним з нових та перспективних напрямків діяльності.

Споживча кооперація України має достатньо потужні матеріально-технічні та кадрові ресурси і здатна створити систему соціального туризму в Україні. Зазначена мета дуже співзвучна системі споживчої кооперації, яка функціонує на коопера-

тивних принципах. Функції і цілі туризму відповідають соціальним завданням споживчої кооперації: підвищення культурно-освітнього рівня і фізичного здоров'я громадян, розвиток співробітництва, підвищення рівня життя, турбота про місцеві громади.

Сучасний етап розвитку української економіки характеризується відсутністю товарного дефіциту, але найбільш актуальними проблемами є працевлаштування населення, створення робочих місць, особливо для сільського населення. Нагальною є проблема можливостей відпочинку громадян України, втім, не просто відпочинку, а недорогого, доступного відпочинку для різних верств населення. Враховуючи соціальні потреби українського населення, можемо стверджувати, що розвиток туристичної діяльності в системі споживчої кооперації стає все більш актуальним.

Разом з тим, соціально-економічна значимість та можливості розвитку кооперативної туристичної діяльності усвідомлені ще не в повній мірі. На практиці туризм розглядається тільки як один з видів рентабельної господарської діяльності, хоча в соціальній сфері кооперативної туристичної діяльності накопичено позитивний міжнародний досвід.

Розвиток кооперативної туристичної діяльності варто розглядати як важливу народногосподарську проблему, оскільки така діяльність споживчої кооперації буде сприяти вирішенню важливих соціально-економічних проблем села через створення нових робочих місць, розвиток духовності і культури, формування громадянського суспільства, що зрештою дасть можливість істотно підвищити рівень життя сільського населення нашої держави.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання перспектив розвитку споживчої кооперації України досліджувалися українськими та зарубіжними вченими – С. Бабенком, В. Гейцем, Я. Гончаруком, В. Апоп'єм, Н. Міценко, А. Мокієм, А. Фридманом та ін. Проте, в їх працях перспективам розвитку туристичного сектору діяльності системи споживчої кооперації приділено недостатньо уваги. Не акцентовано уваги також на питаннях ролі і значущості туристичної діяльності як активного чинника розвитку споживчої кооперації. Саме цим і зумовлюється актуальність обраної нами теми дослідження.

3. Сучасний стан туристичного потенціалу системи споживчої кооперації

Нині система споживчої кооперації практично не використовує своїх можливостей щодо розвитку діяльності в сфері послуг, особливо, в галузі туризму. На жаль, ні обласні та районні спілки споживчих товариств, ні окремі підприємства споживчої кооперації не використовують той накопичений позитивний досвід, який мають європейські кооперативні підприємства та спілки в сфері туризму. Надзвичайно актуальним для українських кооператорів може стати досвід польських, австрійських та іспанських кооператорів у сфері сільського туризму. Польські та австрійські кооператори мають значний досвід організації гірського туризму, який може бути корисним не тільки кооперативним спілкам західних регіонів, але і центральної, східної України та Криму.

Вирішенню зазначеної проблеми може певною мірою сприяти економічне співробітництво на взаємовигідній основі між українськими спілками та кооперативними спілками країн Центральної та Західної Європи, особливо, з огляду на значні перспективи, які відкриває перед Україною проведення Євро-2012. Розвитку міжнародного туризму може сприяти співпраця українських кооператорів з партнерами з країн ЄС через створення спільних підприємств із залученням іноземних інвестицій та використання можливостей франчайзингу. Наявна матеріально-технічна база українських кооперативних спілок являє собою серйозний потенціал для розвитку саме туристичної інфраструктури. Перспективним може бути використання наявної мережі підприємств ресторанного бізнесу, баз відпочинку, лікувально-профілактичних установ, тощо. Зручне територіальне та регіональне розміщення підприємств споживчої кооперації України гарантує розвиток сільського зеленого туризму, екологічного туризму.

Доцільним є проведення кожним районним (сільським) споживчим товариством моніторингу природно-рекреаційних умов району діяльності, які є ключовими факторами успішного розвитку сільського зеленого, екологічного туризму. В залежності від природно-рекреаційних типів (рівнинний, передгірський, гірський, прибережний, тощо) може бути визначена спеціалізація споживчих товариств за видами туризму: сільський, екологічний, зимовий, пізнавальний, таласо-терапія, рибалка та полювання, верхова їзда, пейнтбол-клуби, тощо. Інтерес

до зазначених видів туризму, особливо до полювання, рибалки, сімейного відпочинку вже давно стабільний і високий, особливо серед іноземців. Для багатьох обласних та районних спілок споживчих товариств сільський туризм та агротуризм може стати джерелом значного покращення показників діяльності. Як відомо, туристи із задоволенням купують для власного споживання продукти особистих селянських господарств (молоко, яйця, овочі, фрукти, ягоди, гриби, мед, лікарські рослини, тощо). Надання такої можливості сільським мешканцям стане джерелом поповнення їх бюджету, а система споживчої кооперації, будучи організатором таких продажів, реалізує важливу соціальну місію – підвищення рівня зайнятості сільського населення та покращення його добробуту [4]. Сільське населення може бути задіяне в програмах сільського зеленого туризму через залучення до розміщення туристів в приватних садибах, надання необхідного інвентарю, залучення туристів до народних промислів (ткання килимів, гончарства, виготовлення сиру, випасання худоби, роботи на присадибних ділянках, тощо). Місцеві жителі можуть виконувати функції гідів та екскурсоводів [5].

4. Основні аспекти провадження сільського зеленого туризму в системі споживчої кооперації

Впровадження нового виду діяльності – сільського зеленого туризму – для споживчої кооперації може мати певний соціально-економічний ефект. На рівні обласних спілок соціально-економічний ефект виражається в:

- соціальной ефективності: розвиток туристичної інфраструктури і сфери обслуговування; створення додаткових робочих місць для пайовиків та місцевих жителів; залучення в споживчу кооперацію молоді; сприяння розвитку особистих селянських господарств;

- економічній ефективності за рахунок здійснення контролю і координації діяльності в районах;

- господарській ефективності: розширення переліку послуг, що надаються; розвиток нових видів діяльності; розвиток народних та художніх промислів.

Таким чином, очевидно, що сільський туризм прямо чи опосередковано здійснює вплив на економіку певного регіону [6].

Умовами успішного розвитку діяльності кооперативних спілок та підприємств в сфері туризму можуть стати:

- створення системи координації туристичної діяльності в районі (області);

- аналіз наявної інфраструктури та визначення можливостей і обсягів її використання;

- організація відповідної кадрової політики;

- проведення низки заходів рекламно-інформаційного характеру;

- створення туристичного продукту кожного регіону, активне його просування та популяризація;

- розроблення та впровадження ефективної стратегії маркетингу створеного туристичного продукту;

- формування іміджу системи споживчої кооперації як осередку європейського туризму;

- створення туристично-рекреаційного комплексу кожного регіону чи області (району).

Розгортання напрямів розвитку туристичної діяльності зумовлює створення цілісної системи стратегічних та оперативних цілей з виконання місії споживчої кооперації в туристичній галузі. Саме споживча кооперація як цілісна соціально-економічна система може стати одним з важливих чинників розвитку сільського зеленого туризму в Україні [7].

5. Висновки

Отже, вище зазначене дає підстави стверджувати, що кооперативний сектор потенційно здатен впливати на розвиток української економіки в багатьох галузях, як то торгівля, виробництво, ресторанне господарство і міжнародне співробітництво. Реальні передумови, можливості та ризики розвитку туристичної діяльності в системі споживчої кооперації повинні бути оцінені кожною кооперативною спілкою. Врахування досвіду організації туризму зарубіжними кооперативними спілками та розвиток міжнародного кооперативного співробітництва дозволять актуалізувати сільський зелений туризм, який відчутно вплине на соціально-економічний розвиток сільських територій, зайнятість та добробут сільського населення, стан його платоспроможного попиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанов И. Т. Внешнеэкономические связи : учеб. пособ. / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 544 с.
2. Міценко Н. Г. Логістика як інструмент інтеграції підприємств України в системи транскордонного співробітництва / Н. Г. Міценко, І. П. Міщук //

Бюлетень міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1(5). – Т. 2. – С. 234-243.

3. Міценко Н. Г. Адаптація інтегрованої системи споживчої кооперації до змін у ринковому середовищі / Н. Г. Міценко // Вісник НУВГП : зб. наук. праць. – Економіка. – Вип. 4 (52). – Рівне : НУВГП, 2010. – С. 167-172.

4. Міценко Н. Г. Соціальна відповідальність споживчої кооперації на сільських територіях / Н. Г. Міценко // Проблеми післякризової економічної політики в Україні : тези допов. наук. конф. проф.-викл. складу і аспір. навч.-наук. комплексу „Академія”. – Львів : ЛКА, 2011. – С. 45.

5. Моисеев А. Как наладить отдых в деревне / А. Моисеев // Деловой вестник Российской потребительской кооперации. – 2008. – № 2. – С. 34-36.

6. Тягунова Н. М. Потенціал підприємств споживчої кооперації в транскордонному співробітництві / Н. М. Тягунова, З. О. Тягунова // Транскордонне співробітництво як важлива складова євроінтеграційних процесів України : матер. міжн. наук.-практ. конф. – Чернівці, 2010. – 480 с.

7. Тягунова Н. М. Підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств споживчої кооперації як чинник прискорення євроінтеграції / Н. М. Тягунова // Споживча кооперація ХХІ століття: уроки трансформаційних реформ і перспективи розвитку : матер. міжн. наук.-практ. конф. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 280 с.

8. Фридман А. М. Экономика предприятий торговли и питания потребительского общества : учебник / А. М. Фридман. – М. : ИТД “Дашков и К”, 2008. – 624 с.